

**Vereniging Vrienden van Vlietland,
Vogelwerkgroep Vlietland,
Werkgroep Milieubeheer Leiden,
Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart,**
(organisaties die zitting hadden in de Klankbordgroep Herinrichting Meeslouwerplas)

p.a. Oostvlietweg 49, 2266 GN Leidschendam.

Leidschendam-Voorburg/Voorschoten, woensdag 15 januari 2020.

Aan Provinciale Staten van Zuid-Holland,
Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Betreft: ons commentaar op de GS-brief aan PS d.d. 17 december 2019 (kenmerk PZH-2019-717421106 DOS-2007-0007332) over *“de laatste ontwikkelingen in de discussie over de waterkwaliteit van de Meeslouwerplas”* en meer in het bijzonder ons commentaar op de tekst in de brief onder het kopje *“Resultaten extra onderzoek”*

Geachte Staten!

De brieven van GS over de waterkwaliteit in de Meeslouwerplas

In hun brief van 15 oktober 2019 (kenmerk PZH-2019-711494107 DOS-2007-0007332; onderwerp: Meeslouwerplas waterkwaliteit) en in hun brief van 25 oktober 2019 (kenmerk: PZH-2019-713046352 DOS-2007-0007332; onderwerp: Meeslouwerplas ontwikkelingen waterkwaliteit) informeerden GS u over overschrijdingen van de in de Meeslouwerplas (MLP) geldende normen voor de waterkwaliteit die bij reguliere, periodieke metingen waren geconstateerd:

- op 10 september jl. ging het om een overschrijding van de actiewaarden¹ voor chroom (op 0,5 meter diepte) en zuurstof (op 20 meter diepte) en overschrijding van de signaalwaarden² voor nikkel, zink en fosfor (op 0,5 meter diepte en voor fosfor ook op 20 meter diepte),
- op 26 september jl. om een overschrijding van de actiewaarden voor koper (op 0,5 meter en op 20 meter diepte), een overschrijding van de actiewaarden voor zink en zuurstof (op 20 meter diepte) en een

¹ *“Actiewaarde: een beredeneerde waarde die als ondergrens wordt beschouwd voor afwijkende oppervlaktewaterkwaliteit. Overschrijding van de actiewaarde leidt direct tot staking van verwerking van baggerspecie en grond.”* (Zie: 1. de NOTA BODEMBEHEER VLIETLAND - Ontwerp - Gebiedspecifiek beleid Besluit Bodemkwaliteit; 4 februari 2013; Hoogheemraadschap Rijnland en ook 2. het Inrichtingsplan; Project: Herinrichting oevers Meeslouwerplas; Projectnummer: 89.004; 16 augustus 2010?; Opdrachtgever: Provincie Zuid-Holland; Opdrachtnemer: BAM Wegen bv. Regio West).

² *“De resultaten van de monitoring worden beoordeeld met behulp van signaal- en actiewaarden. De signaalwaarde ligt ongeveer 20% boven de huidige concentraties. Als de signaalwaarde wordt overschreden, is er mogelijk wat aan de hand. Deze waarde heeft een “signaalfunctie”. Overschrijding signaalwaarde maar onderschrijding actiewaarde: • Overleg BAM en Rijnland. • Mogelijk aanvullende of frequentere bemonsteringen om inzicht te krijgen in de oorzaak van de overschrijding. • Bij een significante negatieve trend in de waterkwaliteit, die toe te schrijven is aan de werkzaamheden, het nemen van maatregelen en/of stilleggen van de werkzaamheden (vanuit invulling zorgplicht)”* (zie het memo “toelichting monitoring waterkwaliteit Meeslouwer” van het Hoogheemraadschap Rijnland aan de provincie en BAM d.d. 7 februari 2011).

overschrijding van de signaalwaarden voor chroom en zink (op 0,5 meter diepte) en voor fosfor, chroom en nikkel (op 20 meter diepte) en

- op 10 oktober jl. om een overschrijding van de actiewaarde voor koper en een overschrijding van de signaalwaarde voor fosfor en zink (alles op 20 meter diepte)

In de GS-brief van 17 december 2019 (kenmerk PZH-2019-717421106 DOS-2007-0007332; onderwerp: Meeslouwerplas ontwikkelingen waterkwaliteit) is sprake van een ‘waarschuwingsbrief’ van het Hoogheemraadschap van Rijnland. In die brief staat, dat Rijnland de verwerking van bagger en grond in de Meeslouwerplas - gezien de overschrijdingen - dient stil te leggen. Alvorens daar eventueel toe over te gaan, stelt Rijnland BAM en de provincie echter in de gelegenheid verschillende maatregelen te treffen, dit om nieuwe overschrijdingen van actiewaarden te voorkomen, de plek van de verhoogde concentraties te lokaliseren en de mogelijkheid van “omwoeling” nader te beschouwen.

Bij de “omwoeling” wordt gedacht aan de mogelijkheid dat grond en zand uit de RijnlandRoute-tunnel, dat sinds kort in de Meeslouwerplas wordt verwerkt, het eerder in de plas gebrachte materiaal zou opwoelen, wat tot de overschrijding van de signaal- en actiewaarden in het water zou leiden.

In hun brief van 17 december delen GS u ook mede, dat adviesbureau Netics (naar aanleiding van de door het Hoogheemraadschap gevraagde maatregelen) onderzoek heeft gedaan naar de mogelijke oorzaak van de overschrijdingen. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Comol5, de aannemer van de RijnlandRoute en tevens leverancier van grond en zand uit de RijnlandRoute-tunnel waarmee de stabilisering van de oevers van de Meeslouwerplas wordt uitgevoerd.

Het onderzoek van adviesbureau Netics naar de mogelijke oorzaak van de overschrijdingen

De GS-brief van 17 december vermeldt, dat dit onderzoek de volgende conclusies heeft opgeleverd:

- *“in de uitgaande partijen grond en zand van de RLR zijn geen verhoogde concentraties aan getroffen die de overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden in de MLP kunnen verklaren;*
- *het opwoelen van al eerder aangebracht materiaal is als verklaring voor de overschrijdingen zeer onwaarschijnlijk, omdat uit de uitgevoerde trendanalyse blijkt dat er ook in de periode mei 2014 tot maart 2018, waarin er geen verondiepingsactiviteiten plaatsvonden, sprake was van incidentele overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden;*
- *de meest waarschijnlijke verklaring is gelegen in de dynamiek in de plas en externe invloeden (bijv. afstromen van water via sloten uit omringend gebied naar de MLP)” (vetgedrukte van ons).*

Ons commentaar op het onderzoek naar de mogelijke oorzaak van de overschrijdingen

Allereerst voldoet het onderzoek op een aantal punten niet aan de eisen die het Hoogheemraadschap eraan heeft gesteld. Zo blijft bijvoorbeeld onduidelijk met welke maatregelen nieuwe overschrijdingen van actiewaarden kunnen/zullen worden voorkomen. Het onderzoek heeft ook de plek van de verhoogde concentraties niet gelokaliseerd.

Op de hierboven vermelde “conclusies” van het onderzoek gaan we hieronder puntsgewijze in:

- ***geen verhoogde concentraties in de uitgaande partijen grond en zand van de RLR***
Dat er in het materiaal dat afkomstig is van de RijnlandRoute geen verhoogde concentraties zijn aangetroffen die de overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden in de Meeslouwerplas kunnen verklaren, is een constatering, een vermelding van meetresultaten, maar geen conclusie (geen gevolgtrekking op basis van de toetsing van hypothesen). De constatering dat er in het RijnlandRoute-materiaal geen verhoogde concentraties zijn aangetroffen die de overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden in de Meeslouwerplas kunnen verklaren, is overigens - hoe juist mogelijk ook - met behulp van de bijlagen bij de GS-brief van 15 oktober niet controleerbaar.
- ***het opwoelen van al eerder aangebracht materiaal***

De bewering, dat het “*zeer onwaarschijnlijk*” is, dat het in de plas brengen van het materiaal uit de RijnlandRoute-tunnel de overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden heeft veroorzaakt door het opwoelen van eerder aangebracht materiaal, en de argumentatie die voor deze bewering wordt gebruikt, overtuigen ons in het geheel niet.

Die argumentatie houdt namelijk in, dat het in de plas brengen van het materiaal uit de RijnlandRoute-tunnel de geconstateerde overschrijdingen niet of nauwelijks kan hebben veroorzaakt, omdat er in de periode mei 2014 tot maart 2018 óók sprake was van incidentele overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden, terwijl er toen geen verondiepingsactiviteiten plaatsvonden. Deze redenering komt ons voor als een tamelijk haperend bewijs uit het ongerijmde: overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden in een periode, waarin geen verondiepingsactiviteiten plaatsvonden, worden immers opgevoerd als een bewijs voor de stelling dat die overschrijdingen in de periode daarna óók niet door opwoeling veroorzaakt kunnen zijn. De vraag of de overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden in de periode 2014-2018 geen andere oorzaak dan opwoeling kunnen hebben wordt ten onrechte niet beantwoord. Overigens mag hierbij niet onvermeld blijven, dat er in onze gelederen is geconstateerd dat er in de periode 2014-2018 wel degelijk verondiepingsactiviteiten in de Meeslouwerplas hebben plaatsgevonden.

Omdat het Hoogheemraadschap “*de mogelijkheid van omwoeling*” (“*het opwoelen van al eerder aangebracht materiaal*”) nader beschouwd wil zien, vermoedt Rijnland kennelijk dat het eerder (door BAM) in de Meeslouwerplas gebrachte materiaal (vooral bagger) de bron is van de overschrijding van de signaal- en actiewaarden in het water. Een voor de hand liggende reactie daarop zou zijn om overal waar bagger op de Meeslouwerplasbodem terecht is gekomen in een regelmatig grid monsters van die bagger te nemen en die monsters afzonderlijk te analyseren. Die voor de hand liggende benadering zijn wij helaas nergens tegengekomen in de GS-brieven noch in de bijlagen daarvan. De uitkomsten van een dergelijke bemonstering lijken ons echter op voorhand interessanter dan het antwoord op de vraag of “*de hydraulische aanvoer van grond*” door om- of opwoeling van al eerder aangebracht materiaal “*de oorzaak is van de verhoogde waarden*” in de waterkolom, waarbij de bron buiten beschouwing wordt gelaten. De uitkomsten zouden ook antwoord kunnen geven op één van de vragen van het Hoogheemraadschap.

- ***de dynamiek in de plas en externe invloeden***

De bewering, dat “*de meest waarschijnlijke verklaring*” voor de overschrijdingen is gelegen in zulke vaag omschreven omstandigheden als “*de dynamiek van de plas*” en “*externe invloeden*”, overtuigt ons ook allerminst.

Wat “*de dynamiek van de plas*” betreft was (ook uit ons eigen onderzoek³) natuurlijk al veel langer bekend dat bijvoorbeeld N en P en zuurstof ook in de Meeslouwerplas een seizoensperiodiciteit kennen. De grafiek van “*Zuurstofwaarden door het jaar heen*” in de presentatie van het adviesbureau Netics, die als bijlage bij de GS-brief van 15 oktober is gevoegd, is wat ons betreft dan ook geheel overbodig en zegt op zich bijvoorbeeld ook niets over de waarden van chroom, nikkel en zink “*door het jaar heen*”.

Voor zover “*afstromen van water via sloten vanuit omringend gebied naar de MLP*” als mogelijke oorzaak van de overschrijdingen wordt genoemd, geven wij in overweging,

- dat in de brieven van GS en ook in de bijlagen daarvan een overzicht van bijvoorbeeld de waarden van chroom, nikkel en zink in de Meerburger watering “*door het jaar heen*” ontbreekt, terwijl water “*vanuit omringend gebied*” toch vooral via de Meerburger watering in Vlietland terecht komt, waarbij dient te worden aangetekend dat de Klankbordgroep destijds nadrukkelijk heeft geadviseerd de Meerburger watering (en de Vliet) op dezelfde manier als de Meeslouwerplas te bemonsteren (een advies waaraan helaas geen gehoor is gegeven),
- dat de Meeslouwerplas via de Weegsloot zegge en schrijve slechts één (zeer beperkte) verbinding heeft met de Meerburger Watering (aan de oostkant van Vlietland) en, eveneens via de Weegsloot, één (net zo beperkte) verbinding met de Vliet (aan de westkanten van Vlietland),
- dat er tussen de Meeslouwerplas en de Grote plas in Vlietland een grote barrière ligt in de vorm van de eilanden tussen beide plassen en de ondiepe ‘doorgangen’ aan weerszijden daarvan (terwijl de Grote plas twee eigen verbindingen heeft met de Meerburger Watering en twee eigen verbindingen met de Vliet, wat het waarschijnlijk maakt dat “*externe invloeden*” meer invloed hebben op de

---

³ Zie bijlage 5 (Onderzoek waterkwaliteit van de sectie Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden) bij het Beheerplan Vogelplas Starrevaart van de Groenservice Zuid-Holland van maart 2006, in opdracht van de provincie Zuid-Holland met advies van Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart.

Grote plas dan op de Meeslouwerplas, reden waarom een vergelijking van de waterkwaliteit tussen beide plassen “door het jaar heen” ten onrechte ontbreekt),

- o dat de spronglaag, voor zover daar in de Meeslouwerplas in het daarvoor geschikte seizoen sprake van is, in dat seizoen het mee afstromen van het diepere en koudere water onder de spronglaag ook belemmert, terwijl dat water wel in direct contact met de op de plasbodem gestorte bagger staat.

Conclusies op basis van onderzoek of een doelredenering?

De hierboven besproken “conclusies” verdienen dat predicaat dus zeker niet; daarvoor is het bewijs te dun, te vaag en niet overtuigend. De geciteerde uitspraken maken meer de indruk van stellingen of veronderstellingen. En dan is de vraag wat het doel van die (veronder-)stellingen is.

De provincie en de andere betrokkenen bij dit onderzoek zouden er goed aan doen zelfs de schijn van vooringenomenheid te vermijden. Omdat de “conclusies” uit het Netics-onderzoek onvoldoende door bewijs ondersteund worden, ligt nu de gedachte aan een ‘doelredenering’ te veel voor de hand:

- de partijen grond en zand van de RijnlandRoute waren schoon; dus Comol5 kan de geconstateerde overschrijdingen niet hebben veroorzaakt;
- In de periode mei 2014 tot maart 2018 vonden er ook incidentele overschrijdingen van de signaal- en actiewaarden plaats, terwijl er toen helemaal geen verondiepingsactiviteiten plaatsvonden; dus BAM treft ook geen blaam;
- het moet dus aan de plas zelf liggen of aan het water uit de polders eromheen.

Kenmerk van een doelredenering is dat de doelen op voorhand vaststaan, wat met conclusies nu juist niet het geval is ...

Onafhankelijk onderzoek hard nodig!

Gezien alle berichten over de vervuiling van de Meeslouwerplas, kan de provincie het zich ons inziens als eigenaar van de plas en als opdrachtgever van de verondieping van die plas niet permitteren om:

- **bepaalde vragen zelf te onderzoeken**, zoals de vervuiling met asbest door het storten van bagger uit de Ringvaart Haarlemmermeerpolder in de Meeslouwerplas (het onderzoek van de Eenheid Audit en Advies van de provincie, aanvankelijk in opdracht van het hoofd van de afdeling Water en Groen, die tevens ambtelijk verantwoordelijk is voor de herinrichting van de Meeslouwerplas), en - omdat er kritiek mogelijk is op de beperkte reikwijdte van dat onderzoek (zoals de kritiek dat alleen de asbestvervuiling wordt onderzocht) - de verdenking op zich te laden dat we hier te maken hebben met een slager die zijn eigen vlees keurt of een slager die bepaalt welk vlees wel en welk vlees niet gekeurd mag worden;
- **andere vragen niet te onderzoeken**, zoals bijvoorbeeld:
  - o de vraag waarom er tot mei 2014 vrijwel alleen bagger in de Meeslouwerplas is gestort (873.568 m³ van de 881.568 m³ in het totaal; 99%) en nauwelijks grond (8.000 m³) en wat de rol van BAM, de provincie en het Hoogheemraadschap hierbij was, waarbij van belang is dat de Klankbordgroep Herinrichting Meeslouwerplas de provincie er al in 2012 en 2013 voor gewaarschuwd heeft dat het nauwelijks mogelijk zou zijn de onderwateroevers van de Meeslouwerplas met bagger te herstellen, dat er dus meer grond aangevoerd moest worden en dat de aanvoer van bagger anders misschien gestopt moest worden⁴ (en dat het gebruik van bagger ook het risico inhield dat niet zou worden voldaan aan de eis van het Hoogheemraadschap dat bij verondieping van diepe putten 10% van de plasoppervlakte op diepte moet blijven);
  - o de vraag hoe de grote hoeveelheid plastic en piepschuim plotseling in de Meeslouwerplas (en de stortkoker) is terechtgekomen en wat de rol van BAM en de provincie zelf hierbij geweest is;
  - o de vraag wat de samenstelling en de hoeveelheid is van de grond uit Oegstgeest die BAM nu al enige tijd in de Meeslouwerplas schijnt te storten en waar het bedrijf voorlopig schijnbaar van plan

---

⁴ Zie onze brief aan GS d.d. 21 november 2016 (met een afschrift aan PS) met het verzoek ons te informeren over de stand van zaken wat betreft de herinrichting van de Meeslouwerplas en wat daarmee samenhangt (zoals de geluidwerende voorzieningen tussen de A4, Vlietland en de Vogelplas Starrevaart) en in het bijzonder de tekst in de brief onder het kopje “*Het verondiepen van de Meeslouwerplas*”.

is mee door te blijven gaan en wat de rol is van het Hoogheemraadschap en de provincie bij deze ontwikkeling;

- **genoegen te nemen met onderzoek** waarin de “conclusies” onvoldoende door bewijs ondersteund worden, zoals het geval is in het hierboven besproken onderzoek naar de mogelijke oorzaken van de overschrijdingen van signaal- en actiewaarden van verschillende stoffen.

De mogelijke rol hierbij van de Randstedelijke Rekenkamer

Al eerder hebben wij gepleit voor onafhankelijk onderzoek naar al deze aspecten en daarbij ook nadrukkelijk gedacht aan de Randstedelijke Rekenkamer (<https://www.randstedelijke-rekenkamer.nl/over-ons/wat-we-doen/>).

Het doet ons groot genoegen, dat GS in hun brief aan u d.d. 7 januari jl. (kenmerk: PZH-2019-720504468 DOS-2007-0007332; onderwerp: Reactie op de rapportage “*De toepassing van baggerspecie uit de Ringvaart Haarlemmermeerpolder in de Meeslouwerplas*” en follow-up van toezeggingen tijdens vergadering van Provinciale Staten van 20 februari 2019) te kennen geven, dat ook zij het als eigenaar van de plas “*belangrijk (vinden) dat er geen onduidelijkheid is over de kwaliteit van de bodem van en het water in de plas*”. Omdat zij constateren “*dat sommige aspecten van de verondiepingsactiviteiten zoals deze zijn uitgevoerd nog onduidelijk zijn en daarmee ook mogelijke gevolgen voor de kwaliteit van bodem en water*”, kunnen GS zich voorstellen dat u een aanvullend/verdiepend extern onderzoek wilt laten uitvoeren, waarbij volgens hen gedacht zou kunnen worden aan de volgende aspecten:

- “*Juistheid van de gevolgde procedures bij deze stortingen met een analyse van het systeem van vergunningverlening, handhaving en toezicht ten aanzien van de verondieping met een beschouwing over de invulling van de rol en verantwoordelijkheid van de provincie als eigenaar en die van hoogheemraadschap als bevoegd gezag ook in relatie tot de vergunninghouder;*
- *Het opvolgen van de signalen dat ook in de periode dat volgens de administratie van het hoogheemraadschap van Rijnland geen bagger gestort is, toch stortactiviteiten hebben plaatsgevonden;*
- *Een oordeel of met de huidige geplande verondiepingsactiviteiten de kwaliteit van de plas in voldoende mate is gegarandeerd, inclusief het afwerken van de bodem met een laag van voldoende kwaliteit”.*

Ook GS zien als mogelijkheid dit onderzoek te laten uitvoeren door de Randstedelijke Rekenkamer. Het doet ons deugd, dat GS het bovendien wenselijk vinden “*de onderzoeksvraag SMART te formuleren en hierover in gesprek te blijven met de gebiedspartijen*”.

Ook de andere provincies waarvan de Randstedelijke Rekenkamer de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur onderzoekt (Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland) kunnen baat hebben bij dit onderzoek. De Zembra-uitzending van 26 september 2019 maakte immers volkomen duidelijk, dat het storten van vervuilde bagger in diepe putten voor de betrokken bedrijven een verdienenmodel is en landelijk een groot probleem.

Tot slot

Wij hopen en vertrouwen er dus op, dat u de hier bedoelde voorstellen van GS en onze adviezen overneemt en in het verlengde daarvan besluit tot een onafhankelijk onderzoek naar alle verondiepingsactiviteiten in de Meeslouwerplas. Wij zullen er - naar vermogen - het onze aan doen om van het vervolg een succes te maken.

Vanzelfsprekend graag bereid tot nadere toelichting op ons verzoek en met vriendelijke groet mede namens de Vogelwerkgroep Vlietland,

Wim ter Keurs,

voorzitter van de Werkgroep Milieubeheer Leiden en de Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart,

Ed Krijgsman,

voorzitter van de Vereniging Vrienden van Vlietland,

CC Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

De raad en B&W van de gemeente Leidschendam-Voorburg;

De raad en B&W van de gemeente Voorschoten;